

PROTOKÓŁ

z kontroli kompleksowej

Nazwa jednostki kontrolowanej;

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Adres:

ul. Ceynowy 21, Somonino

Imię i nazwisko

Kierownika jednostki kontrolowanej

Agnieszka Ulaczyk

Kontrolę przeprowadzili:

1. **Katarzyna Dańczyszyn** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, upoważnienie Nr 46/2019 z dnia 11 marca 2019 r. – przewodnicząca zespołu,
2. **Agnieszka Depka** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, upoważnienie Nr 48/2019 z dnia 11 marca 2019 r. – członek zespołu.

Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych:

Termin rozpoczęcia:

14 marzec 2019 r.,

Termin zakończenia:

15 marzec 2019 r.,

Zakres kontroli:

Zasadność przyznawania świadczeń z zakresu ustawy o pomocy społecznej zleconych gminie przez administrację rządową i zadań własnych gminy dotowanych z budżetu państwa, kwalifikacje kadry, organizacja pracy ośrodka i sposób prowadzenia dokumentacji. Poprawność realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie żywienia na lata 2014-2020” w 2018 r.

Określenie przedmiotu kontroli i okresu objętego kontrolą:

Całokształt przedmiotu kontroli badano na podstawie:

- art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2017 r. poz. 2234 z późn. zm.)
- art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm. i Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.)

- art. 175 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 z późn. zm.)
- ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 z późn. zm. i Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.)
- ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 902 z późn. zm. i z 2018 r. poz. 1260 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r., poz. 1065 z późn. zm. i Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.),
- rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61, poz. 543 z późn. zm.)
- rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz. 1598 z późn. zm.),
- rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1788),
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. Nr 218, poz. 1439).
- uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 (M.P. 2013 r. poz. 1024).

Przedmiot kontroli obejmował:

Zagadnienia dotyczące realizacji zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej zleconych gminie przez administrację rządową i zadań własnych gminy w 2018 r.

Zakres kontroli obejmował:

1. Strukturę organizacyjną ośrodka.
2. Stan zatrudnienia i kwalifikację zatrudnionych osób.
3. Ogólne założenia polityki społecznej gminy.
4. Tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej (świadczenia pieniężne i niepieniężne), w tym:
 - prawidłowość kwalifikowania do poszczególnych rodzajów świadczeń,

- sposób kompletowania dokumentacji stanowiącej podstawę do przyznania świadczeń,
 - terminowość wydawania decyzji administracyjnych i wypłacania świadczeń.
5. Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne).
 6. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa przez gminę w 2018 r.
 7. Współpraca z podmiotami uczestniczącymi w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r.

Informacja o przeprowadzeniu przedmiotowej kontroli:

Jednostka kontrolowana została zawiadomiona o przeprowadzeniu kontroli pismem z dnia 5 marca 2019 r., znak PS-IX.431.2.5.2019.KD.

Kontrolujący złożyli oświadczenia w dniu 11 marca 2019 r., że nie istnieją okoliczności uzasadniające ich wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli. (*akta kontroli str. 1-12*)

Ustalenia ogólne:

Ilekoć w protokole jest mowa o:

- *Ośrodka* – należy przez to rozumieć: Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie.
- *Kierownika* – należy przez to rozumieć Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.
- *ustawie o pomocy społecznej* – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm. i Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.)
- *kodeksie postępowania administracyjnego* – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 z późn. zm. i Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.)

W toku kontroli wyjaśnień udzielała:

Pani Bożena Adamczyk – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie
oraz **Pani Agnieszka Ulaczyk** – z-ca Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

3

Ustalenia kontrolne

I. Struktura organizacyjna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie został powołany na mocy Uchwały Nr XII/46/90 Gminnej Rady Narodowej w Somoninie z dnia 19 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie. *(akta kontroli str. 13-14)*

Na dzień kontroli cele i zadania, organizację działania Ośrodka określają:

- 1) Statut Ośrodka nadany Zarządzeniem Nr 5/90 Naczelnika Gminy w Somoninie z dnia 20 kwietnia 1990 r. Na dzień kontroli aktualnie obowiązujący statut wprowadzony został Uchwałą Nr XXXV/247/14 Rady Gminy Somonino z dnia 10 czerwca 2014 r. W związku ze zmianami zachodzącymi w pomocy społecznej statut wymaga dostosowania do aktualnie obowiązującego stanu prawnego. Obecny nie obejmuje wszystkich zmian ustawowych, statut uznać należy zatem za nieaktualny. *Na powyższe Kierownik Ośrodka wniósł ustnie do protokołu wyjaśnienie, iż statut zostanie zaktualizowany we wrześniu br. (akta kontroli str. 15 - 21)*
- 2) Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie przyjęty Zarządzeniem Nr 09/2018 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie. *(akta kontroli str. 22-37)*

W oparciu o art. 110 ust. 7 ustawy o pomocy społecznej Wójt Gminy Somonino dnia 7 maja 2014 roku upoważnił Panią Bożenę Adamczyk – Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy. *(akta kontroli str. 38)*

Ponadto, na wniosek Kierownika Ośrodka, Wójt Gminy Somonino na podstawie art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1875 z późn. zm.), upoważnił Panią Agnieszkę Ulaczyk – zastępcę Kierownika, do załatwiania spraw związanych z działalnością Ośrodka w Somoninie. *(akta kontroli str. 39)*

Siedziba Ośrodka mieści się przy ul. Ceynowy 21 w Somoninie w budynku Urzędu Gminy. Budynek posiada udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, w postaci podjazdów, zatem uznać należy, iż pozbawiony jest barier architektonicznych. Ośrodek posiada do dyspozycji 3 pomieszczenia biurowe. Stanowiska pracy wyposażone są w niezbędny sprzęt

techniczno-biurowy i komputerowy. Dokumentacja dotycząca klientów jest odpowiednio przechowywana w pokojach, w szafach zamykanych na klucz. W trakcie kontroli ustalono, iż wnioski klientów kierowane do Ośrodka rejestrowane są w *Rejestrze wpływu podań*.

Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.30 do 15.30, z wyłączeniem środy od 7.30 do 16.30 i piątku od 7.30 do 14.30. Interesanci przyjmowani są codziennie w godzinach pracy Ośrodka, w piątek do godziny 11.00, ponieważ później Ośrodek ma dzień pracy wewnętrznej.

Wypłata świadczeń pieniężnych realizowana jest w Banku Spółdzielczym lub przelewem na indywidualne konta bankowe klientów.

Pracownicy socjalni, realizując pracę w terenie, korzystają z prywatnych samochodów, za co otrzymują zwrot kosztów przejazdu obliczany jako iloczyn przejechanych kilometrów i stawki za 1 kilometr.

Porad prawnych udziela prawnik zatrudniony w Ośrodku na podstawie umowy cywilno – prawnej.

Na podstawie danych przedstawionych przez Kierownika Ośrodka ludność gminy Somonino liczy 10 626 mieszkańców (*dane Wydziału Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Somonino*). Stopa bezrobocia w powiecie kartuskim wg stanu na koniec grudnia 2018 roku kształtowała się na poziomie 2,9%. (*dane Głównego Urzędu Statystycznego*).

Głównymi problemami społecznymi w ramach których udzielana była pomoc to: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W 2018 r. Ośrodek objął pomocą społeczną 521 rodzin w których wystąpiły następujące zjawiska powodujące przyznanie pomocy:

- ubóstwo - 194
- potrzeba ochrony macierzyństwa - 74
- bezrobocie - 43
- niepełnosprawność – 207
- długotrwała lub ciężka choroba - 237
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 247
- przemoc w rodzinie – 19
- alkoholizm - 22
- bezdomność – 13
- trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 1

(*dane dział 4 i 5 MRPiPS-03R za 2018*)

II. Kwalifikacje pracowników

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Somoninie w 2018 r. zatrudnionych było 19 pracowników (*dział 1 MRPiPS-03R za 2018*), w tym: 3 pracowników socjalnych w wymiarze 3 etatów (1 starszy specjalista pracy socjalnej, 2 starszych pracowników socjalnych). Ponadto w Ośrodku zatrudniony jest jeszcze jeden pracownik, który przebywa na urlopie wychowawczym i w związku z tym, nie może być wliczany w stan zatrudnienia względem standardu. W w/w sprawozdaniu w wierszu 27 „ogółem pracownicy socjalni” wskazana była liczba 5 – *z wyjaśnień złożonych ustnie do protokołu przez Kierownika Ośrodka wynika, iż pracownik sporządzający sprawozdanie merytoryczne w ogólnej liczbie pracowników socjalnych omyłkowo wpisał 5, a winno być 3*. Powyższe omówiono na miejscu, zarówno z Kierownikiem, jak i z pracownikiem merytorycznym odpowiedzialnym za sporządzanie sprawozdań merytorycznych w tym zakresie.

Podczas czynności kontrolnych dokonano analizy akt osobowych pracowników zatrudnionych w Ośrodku, realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej, pod względem ich zatrudnienia z kwalifikacjami, wymaganymi na zajmowanym stanowisku.

Zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej *osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3 letni staż w pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej*.

W wyniku analizy akt osobowych ustalono, iż zarówno kierownik jak i z-ca spełniają wymagania kwalifikacyjne określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. **(akta kontroli str. 40 - 48)**

Wymagania kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 ust. 1 oraz art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Somoninie pracownicy socjalni posiadają kwalifikacje wymagane przepisami. **(akta kontroli str. (49-55))**

W trakcie kontroli sprawdzono zakresy czynności pracowników socjalnych, które były adekwatne do wykonywanych zadań i zajmowanych stanowisk, a ich treść dostosowana była do obowiązujących przepisów prawa.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej *ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących*. Brzmienie art. 110 ust. 11 dopuszcza dwa sposoby ustalenia liczby pracowników socjalnych – w odniesieniu do liczby

mieszkańców gminy lub w odniesieniu do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną.

W myśl art. 110 ust. 12 ww. *ustawy ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych*. Oba warunki winny być spełnione równocześnie.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, iż w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Somoninie w 2018 r. zatrudnionych było 3 pracowników socjalnych, w pełnym wymiarze czasu pracy. Z przeliczenia liczby mieszkańców gminy w stosunku do zatrudnionych pracowników socjalnych wynika, iż na jednego pracownika socjalnego przypada 3 542 mieszkańców gminy, co wskazuje na niespełniony standard zatrudnienia. Nie jest również zachowany wskaźnik proporcjonalności zatrudnionych pracowników socjalnych w stosunku jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Na podstawie danych ze sprawozdania (*dział 3 MRPiPS-03R za 2018*) wynika, iż na jednego pracownika przypada 57 rodzin i osób samotnie gospodarujących. W związku z powyższym uznać należy, iż w myśl art. 110 ust. 11 w Ośrodku nie jest spełniony standard zatrudnienia pracowników socjalnych.

Do powyższego Kierownik wniósł ustnie wyjaśnienia do protokołu, informując zespół kontrolny, iż brak standardu zatrudnienia wynika z faktu, iż jeden pracownik przebywa na urlopie wychowawczym, a ponadto w II półroczu br. odbędzie się rekrutacja na stanowisko pracownika socjalnego.

III. Ogólne założenia polityki społecznej

W trakcie kontroli analizie poddano strategię rozwiązywania problemów społecznych oraz ocenę zasobów pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej *do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*.

W myśl art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że strategia winna zawierać następujące elementy, tj. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, oraz określenie:

- 1) celów strategicznych projektowanych zmian,
- 2) kierunków niezbędnych działań,
- 3) sposobów realizacji strategii,

- 4) ram finansowych dotyczących przyjętych zadań (działań),
- 5) wskaźników realizacji działań.

Poprawnie skonstruowana strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Somonino na lata 2011-2020 przyjęto Uchwałą Nr VIII/53/11 Rady Gminy Somonino z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011 - 2020.

(akta kontroli str. 56-102)

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej *gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.*

W myśl powyższego przepisu prawa Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie opracowuje *Ocenę zasobów pomocy społecznej.* **(akta kontroli str. 103-129)**

W związku z faktem, iż kontrola odbyła się w terminie wcześniejszym, niż zakłada termin przedłożenia w/w dokumentu, kontrolujący nie mogli zweryfikować prawidłowości w tym zakresie, niemniej jednak w trakcie analizy dokumentacji ustalono, iż brakuje informacji o tym, aby w/w ocena przedstawiona została przez Kierownika na sesji Rady Gminy Somonino w 2018 r. o czym mówi art. 16a ust. 4. *Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę, o której mowa w ust. 1. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.*

Na powyższe Kierownik wniósł pisemnie do protokołu oświadczenie Wiceprzewodniczącego Rady Gminy Somonino, mówiące o tym, iż wszyscy Radni 13 kwietnia 2018 r. otrzymali z rąk Kierownika Ośrodka „Ocenę zasobów pomocy społecznej” za 2017 r. Ponadto, oznajmił, iż jest w trakcie opracowywania oceny za rok 2018, która zostanie przedstawiona na sesji w kwietniu 2019 r. **(akta kontroli str. 130)**

W myśl art. 110 ust 9 Kierownik ośrodka pomocy społecznej składa Radzie Gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej. W trakcie trwania kontroli ustalono, iż Kierownik jest w trakcie opracowywania powyższego sprawozdania i jak tylko zostanie zatwierdzone zostanie przedstawione Radzie Gminy Somonino.

IV. Tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej

W zakresie trybu przyznawania świadczeń z pomocy społecznej kontroli podlegają świadczenia w postaci:

1. zasiłków stałych,
2. zasiłków okresowych,
3. zasiłków celowych i specjalnych celowych,
4. zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
5. zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
6. dożywiania (posiłki, zasiłki celowe, pomoc rzeczowa),
7. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
8. kierowania do domów pomocy społecznej i ustalanie odpłatności za pobyt w dps,
9. kierowania do Środowiskowych Domów Samopomocy,
10. pomocy rzeczowej w formie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania,
11. sprawienia pogrzebu,
12. pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.
13. wynagrodzenia należnego opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznanej przez sąd,
14. opłacaniu składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Podczas kontroli dokonano oceny zasadności przyznawania świadczeń oraz prawidłowości prowadzenia dokumentacji w zakresie ustalania uprawnień do pomocy społecznej. Mając na uwadze różnorodność form udzielanej pomocy, zespół kontrolny dokonał w sposób losowy wyboru akt sprawy w tym decyzji rozstrzygających postępowanie administracyjne. Metoda ta była oparta na przypadkowym wyborze postępowań przeznaczonych do kontroli, zawartych w rejestrze.

Zasiłki stałe i składki na ubezpieczenie społeczne.

Zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy zasiłek stały przysługuje:

- 1) *pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,*
- 2) *pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.*

9

odbioru decyzji przez stronę, głównie było to zwrotne potwierdzenie odbioru lub osobisty odbiór. Wszystkim kontrolowanym decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

Na podstawie poddanych kontroli list wypłat świadczeń stwierdzono, iż w przypadkach objętych kontrolą kwoty wypłacanych zasiłków były zgodne z wysokościami wskazanymi w decyzjach administracyjnych przyznających pomoc.

W ocenie zespołu inspektorów stwierdzono, że nie było świadczeń przyznanych i wypłacanych niezasadnie. Świadczenia przyznawano zgodnie z wymogami (kryteriami) określonymi w ustawie. Nie wniesiono uwag do kontrolowanej dokumentacji. *(akta kontroli str. 144-159)*

Zasiłki celowe i zasiłki celowe specjalne

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy.

Zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

W myśl art. 41 pkt. 1 ustawy w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi.

W roku 2018 pomoc w formie zasiłku celowego przyznano dla 190 osób, w tym dla 91 osób w formie zasiłku celowego specjalnego, wypłacono 210 świadczeń. Średnia wysokość zasiłku celowego specjalnego wyniosła 307 zł.

Celem sprawdzenia prawidłowości prowadzenia postępowania dotyczącego udzielania bądź odmowy udzielenia świadczeń z pomocy społecznej kontroli poddano losowo wybraną dokumentację 23 osób/rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w formie zasiłku celowego i zasiłku celowego specjalnego w roku 2018. Dokumentacja weryfikowana była pod kątem zasadności, wysokości i udokumentowania przyznawanych w tym okresie świadczeń oraz legalności wydanych decyzji administracyjnych. Kontrolą objęto także listy wypłat świadczeń w zakresie zgodności wypłaconych zasiłków z wysokościami wskazanymi w decyzjach przyznających świadczenia. Zbadana dokumentacja opisana została w sposób szczegółowy w załączniku stanowiącym wykaz skontrolowanych akt i będący integralną częścią protokołu.

Pomoc w formie zasiłku celowego przyznawana była na zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności na pokrycie w części lub całości wydatków związanych z potrzebami bytowymi w tym zakupu żywności, opału, pokrycia kosztów leków i leczenia, odzieży, bielizny pościelowej, obuwia, środków czystości, dofinansowania do wynajmu mieszkania, remontów w mieszkaniu i dofinansowanie kosztów pogrzebu.

Kontrola wykazała, że w każdym z poddanych kontroli przypadków akta zawierały wszystkie niezbędne załączniki potrzebne do rozpoznania sprawy i wydania decyzji. Decyzje w sprawie przyznania bądź odmowy udzielenia pomocy podejmowano po uprzednim przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego – zgodnie z art. 106 ust. 4 ww. ustawy o pomocy społecznej. W każdym z poddanych kontroli wywiadów środowiskowych w miejscach do tego przeznaczonych widniały podpis i pieczęć pracownika socjalnego. Decyzje zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę, głównie było to zwrotne potwierdzenie odbioru lub osobisty odbiór. Wszystkim kontrolowanym decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

Na podstawie poddanych kontroli list wypłat świadczeń stwierdzono, iż w przypadkach objętych kontrolą kwoty wypłacanych zasiłków były zgodne z wysokościami wskazanymi w decyzjach administracyjnych przyznających pomoc. Świadczenia przyznawano zgodnie z wymogami (kryteriami) określonymi w ustawie. Nie wniesiono uwag do kontrolowanej dokumentacji. *(akta kontroli str. 160-169)*

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

W okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował zadania w oparciu o zapisy:

- Uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”,
- Uchwały Nr XXX/220/2014 Rady Gminy Somonino z dnia 5 lutego 2014 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie posiłku, zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020. *(akta kontroli str. 170)*

Podstawą realizacji programu była zawarte w dniu 22 stycznia 2018 r. umowa pomiędzy Wojewodą Pomorskim a Wójtem Gminy Somonino. Przedmiotem umowy było określenie zasad i warunków udzielania dotacji celowej przeznaczonej dla Gminy na dofinansowanie zadania własnego o charakterze obowiązkowym z zakresu dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom go pozbawionym w 2018 r. W umowie Wojewoda Pomorski ustalił wysokość dotacji celowej w kwocie **120 000 zł**. Ustalono, że Gmina Somonino przeznaczy na realizację programu nie mniej niż 40% środków własnych.

Do zawartej umowy podpisano aneks:

- Aneks Nr 1/2018 z dnia 11 lipca 2018 r., którym Wojewoda Pomorski wyraził zgodę na obniżenie udziału środków własnych Gminy na kosztach realizacji Programu w 2018 r. do wysokości nie mniej niż 20%, pozostałe warunki pozostały bez zmian.

Gmina realizuje program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, przy pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie oraz placówek i instytucji które posiadają zaplecze do wydawania i przygotowania posiłków.

Podstawowym celem Programu jest:

- wsparcie finansowe gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawa poziomu życia rodzin o niskich dochodach
- poprawa stanu zdrowia dzieci i młodzieży
- kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych

W ramach Programu udziela się wsparcia w szczególności:

- 1) dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- 2) uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
- 3) osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku. Przyznanie pomocy, o której mowa powyżej, możliwa jest w przypadku przyjęcia przez gminę odpowiedniego programu osłonowego, o którym

mowa w art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, nie wymaga wydania decyzji administracyjnej w sprawie i ustalenia sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego. Liczba dzieci i uczniów, którym udzielono pomocy, nie może przekroczyć 20% liczby uczniów i dzieci dożywianych w szkołach i przedszkolach na terenie gminy w poprzednim miesiącu kalendarzowym.

Ze środków przekazywanych w ramach Programu gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 150% kryterium, o którym mowa w art. 8 w/w ustawy. Gmina może uchwałą podwyższyć kryterium powyżej 150%, co ma szczególne znaczenie w grupie dzieci, wśród których można skuteczniej realizować wszystkie cele Programu, wykraczające poza standardową pomoc społeczną. Podwyższenie kryterium dochodowego przy przyznawaniu tej formy pomocy sprzyja zwiększaniu kręgu odbiorców pomocy. Z analizy dokumentacji wynika, iż gmina nie skorzystała z możliwości podwyższenia kryterium dochodowego i tym samym nie posiada takiej uchwały.

W 2018 r. Programem objętych zostało 394 osoby, w tym z pomocy w formie posiłku skorzystało 317 osób i 77 osób w formie zasiłku celowego. Ustalono, iż nie przyznano świadczeń w formie zasiłku rzeczowego, *z wyjaśnień Kierownika Ośrodka złożonych ustnie do protokołu wynika, iż 2018 r. do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie nie wpłynął żaden wniosek o pomoc w formie rzeczowej.* Wsparcia w ww. formie nie udzielono również z urzędu.

Kontrola wykazała, że poziom świadczeń w formie zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności w Gminie Somonino wyniósł 20%, co sprzyjało realizacji celów ustawowych Programu.

Kontrolujący za pomocą doboru losowego spośród wszystkich osób korzystających z dożywiania, dokonali wyboru 20 osób w celu weryfikacji poprawności wydawanych przez jednostkę kontrolowaną decyzji administracyjnych.

Pomoc w formie dożywiania realizowana była na terenie gminy w:

1. Szkole Podstawowej w Somoninie, w której funkcjonuje własna kuchnia, stołówka i inne odpowiednio przygotowane pomieszczenia wraz z niezbędnym wyposażeniem, w których przygotowywane są i wydawane gorące posiłki. Zgodnie z zawieranymi umowami, pomiędzy Gminą Somonino – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Somoninie a Szkołą Podstawową im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Somoninie, strony ustaliły koszt jednego posiłku na kwotę 3, 20 zł brutto. Zawarte

umowy ustalają sposób płatności oraz zasady obopólnej współpracy. *(akta kontroli str. 171-180)*

2. Szkole Podstawowej w Goręczynie, w której funkcjonuje własna kuchnia, stołówka i inne odpowiednio przygotowane pomieszczenia wraz z niezbędnym wyposażeniem, w których przygotowywane są i wydawane gorące posiłki. Zgodnie z zawieranymi umowami, pomiędzy Gminą Somonino – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Somoninie a Szkołą Podstawową im. Ziemi Kaszubskiej w Goręczynie, strony ustaliły koszt jednego posiłku na kwotę 2,60 zł brutto. Zawarte umowy ustalają sposób płatności oraz zasady obopólnej współpracy. *(akta kontroli str. 181-190)*
3. Szkole Podstawowej w Egiertowie,
4. Szkole Podstawowej w Borczu,
5. Oddziale Przedszkolnym w Połączynie,

W wyżej wymienionych 3 placówkach funkcjonują punkty do wydawania posiłków, do których dostarczane są gorące posiłki przygotowywane przez firmę cateringową w ramach zawartej umowy pomiędzy Gminą Somonino – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Somoninie a podmiotem Usługi Cateringowe, Garmazeryjno-Cukiernicze „Benia” Kiełpino. Wykonawca w przedmiotowej umowie zobowiązał się do wykonania usługi polegającej na przygotowaniu, dostarczaniu oraz wydawaniu posiłków własnym transportem przystosowanym do przewozu żywności, na własny koszt w specjalistycznych termosach gwarantujących utrzymanie odpowiedniej temperatury oraz jakości przewożonych potraw, do pomieszczeń w poszczególnych placówkach. Strony ustaliły formę wynagrodzenia ryczałtowego niezmiennego w wysokości 2,99 zł brutto. Zawarte umowy ustalają sposób płatności oraz zasady obopólnej współpracy. *(akta kontroli str. 191-211)*

6. Niepublicznym Przedszkolu „Chatka Puchatka” w Somoninie, w której funkcjonuje własna kuchnia stołówka i inne odpowiednio przygotowane pomieszczenia wraz z niezbędnym wyposażeniem, w których przygotowywane są i wydawane gorące posiłki. W myśl zawartej umowy pomiędzy Gminą Somonino – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Somoninie a Niepublicznym Przedszkolem „Chatka Puchatka” strony ustaliły koszt jednego posiłku na kwotę 7 zł brutto. Umowa dotyczy wykonania i przygotowania 2 posiłków dziennie dla 2 dzieci. Zawarte umowy ustalają sposób płatności oraz zasady obopólnej współpracy. *(akta kontroli str. 212-213)*

Programem objęto również dzieci uczęszczające do szkół poza terenem gminy w:

1. Szkole Podstawowej Nr 5 w Kartuzach,
2. Zespole Kształcenia i Wychowania w Szymbarku,
3. Specjalnych Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Kartuzach.

Z podmiotami spoza obszaru gminy realizującymi dożywianie Ośrodek zawierał umowy. Należności za wydane posiłki płacone były przelewem, w terminie określonym w umowie, na podstawie przedkładanych przez szkoły rachunków/faktur wraz z załączonymi imiennymi wykazami dzieci i ilością wydawanych posiłków, potwierdzonymi przez dyrektorów szkół. Pomoc w formie dożywiania przyznawana była najczęściej na wniosek rodziców składany bezpośrednio do Ośrodka, dyrektorów placówek oświatowych oraz z urzędu. Pomoc przyznawana była na rok budżetowy zgodnie z planem finansowym. **(akta kontroli str. 214-233)**

Kontrola wykazała, iż w okresie objętym kontrolą, dzieciom z terenu gminy Somonino zapewniono dożywianie w postaci gorących posiłków zgodnie z zasadami prawidłowego żywienia, a tym samym z celem Programu.

W trakcie kontroli ustalono, iż Ośrodek rozważał możliwość dożywiania dzieci i uczniów w okresie wakacji i ferii. Z wyjaśnień Kierownika wynika, iż w okresie dni wolnych od nauki nie pracują szkoły, a tym samym stołówki, nie jest to zatem na obecną chwilę technicznie możliwe. Niemniej jednak, mając na względzie cel Programu, należałoby zmierzać w kierunku poprawy tej sytuacji.

Analiza decyzji administracyjnych wraz z dokumentacją stanowiącą podstawę ich wydania, związanych z przyznawaniem pomocy w formie posiłków wykazała, że przedmiotowa pomoc przyznawana była osobom, które spełniały wymagane przepisami kryterium dochodowe. Poddane badaniu decyzje administracyjne przyznające pomoc w formie posiłku zawierały pouczenie o prawach i obowiązkach osoby korzystającej ze świadczenia, uzasadniały przyznanie pomocy i wskazywały tryb odwoławczy. Wysokość przyznanych świadczeń ustalana była prawidłowo. Decyzje zostały wydane w terminie do 30 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę, głównie było to zwrotne potwierdzenie odbioru lub osobisty odbiór. Wszystkim kontrolowanym decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności. Zbadana dokumentacja opisana została w sposób szczegółowy w załączniku. stanowiącym wykaz skontrolowanych akt i będący

integralną część protokołu. W stosunku do trybu i zasadności przyznawanych zasiłków nie wniesiono zastrzeżeń. **(akt kontroli str. 234-247)**

W trakcie czynności kontrolnych, dokonano oględzin stołówki znajdującej się w Szkole Podstawowej im. Ziemi Kaszubskiej w Goręczynie w celu ustalenia warunków, w jakich uczniowie Gminy Somonino spożywają posiłki w ramach Programu.

W trakcie oględzin Dyrektor Szkoły Podstawowej w Somoninie przedłożyła kontrolującej „Protokół kontroli sanitarnej” przeprowadzonej w Szkole Podstawowej w Goręczynie przy ul. Szkolnej 7, nr HDM/12/9/18, sporządzony 14 czerwca 2018 r. poprzez upoważnionego pracownika Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kartuzach. Analiza „Arkusza oceny stanu sanitarnego zakładu żywienia zbiorowego” tj. bloku żywieniowego znajdującej się w siedzibie Szkoły Podstawowej w Goręczynie wykazała, że jest on zgodny z wymaganiami. Stwierdzono, że w poddanej oględzinom placówce zapewniono odpowiednie warunki do wydawania i spożywania posiłków.

Dzieciom spożywającym posiłki w szkole zapewniono jednakowe posiłki pod względem ilościowym i jakościowym. W 2018 r. nie prowadzono badań pod względem jakości posiłków wydawanych w ramach Programu. **(akta kontroli str. 248-215)**

Usługi opiekuńcze

Zgodnie z art. 50 ust 1. ustawy o pomocy społecznej *osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.*

Zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej *usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małzonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.*

Sposób realizacji powyższych usług reguluje Uchwała Nr XXXIV/270/05 Rady Gminy Somonino z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie ustalenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze lub całkowitego zwolnienia z opłat za te usługi oraz trybu ich pobierania. **(akta kontroli str. 252-253).** W kontrolowanym okresie z usług opiekuńczych ogółem skorzystało 5 osób.

W toku kontroli ustalono, że Ośrodek zatrudniał 1 opiekunkę na umowę o pracę. Do głównych zadań osoby świadczącej usługi opiekuńcze u klienta należało przede wszystkim: pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieka higieniczna, zalecana przez lekarza pielęgnacja oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Ośrodek

proceedził karty czasu pracy opiekuna, w których określono dane personalne osoby wykonującej usługi oraz podopiecznego, termin usługi, czas pracy, liczbę godzin wykonywanych usług, podpis podopiecznego. *(akta kontroli str. 254-262)*

Po dokonaniu analizy akt, nie wniesiono uwag.

Kierowanie do Domów Pomocy Społecznej

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej *osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.*

Sprawdzono dokumentację 2 osób skierowanych do domu pomocy społecznej i ponoszących odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej w 2018 r.

Osoby kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej.

- 1 osoba decyzją GOPS-PS.5120.6.2018-411 z dnia 6.04.2018 r. skierowana została do Domu Pomocy Społecznej w Nowych Łosienicach przeznaczonym dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz niepełnosprawnych intelektualnie. Decyzją GOPS-PS.5120.9.2018-448 z dnia 19.04.2018 r. ustalono odpłatność za pobyt w DPS, następnie na skutek śmierci klienta decyzją GOPS-PS.5120.13.2018-550 z dnia 7 czerwca 2018 r. stwierdzono wygaśnięcie decyzji i zakończono postępowanie.

- 1 osoba decyzją GOPS-PS.5120.11.2018-486 z dnia 14.05.2018 r. skierowana została do Domu Pomocy Społecznej w Czarnem przeznaczonym dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz niepełnosprawnych intelektualnie. W związku z brakiem miejsc w Domu Pomocy Społecznej w Czarnem (pismo PCPR.45.DPS-P.8.2018 z dnia 21.06.2018 r.), decyzją GOPS-PS.5120.14.2018-591 z dnia 28 czerwca 2018 r. uchylono decyzję kierującą. Klient nie odwołał się od powyższej decyzji tym samym i zakończono postępowanie.

Ustalono, iż postępowania dotyczące skierowania do domu pomocy społecznej w przypadku 2 osób, których dokumentację sprawdzono w trakcie trwania czynności kontrolnych nie przekraczały 3 miesięcy. Kwota odpłatności za pobyt osób skierowanych do DPS w 2018 roku wyniosła 2 613,68 zł. Kontrola ustaliła, iż wydawanie skierowań do DPS lub odmowa ich wydania, a także ustalanie wysokości opłat za pobyt, odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami zawartymi w ustawie o pomocy społecznej i Kodeksie postępowania administracyjnego. Zbadana dokumentacja zawiera się w załączniku. stanowiącym wykaz skontrolowanych akt i będący integralną częścią protokołu. *(akta kontroli str. 263-283)*

Kierowanie do Środowiskowych Domów Samopomocy

Środowiskowy Dom Samopomocy w Rybakach – typu „A, B, C” – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną działa w oparciu o Uchwałę Nr V/37/03 Rady Gminy Somonino z dnia 24 lutego 2003 r. w sprawie zorganizowania i prowadzenia środowiskowego domu samopomocy i mieszkań chronionych (*akta kontroli str. 284*)

W trakcie kontroli dokonano analizy losowo wybranej dokumentacji akt 1 uczestnika Środowiskowego Domu Samopomocy w Rybakach.

1. Decyzja Nr GOPS-PS.5121.4.2018-1177 z 14.11.2018 r.

Ustalono, iż przyjęcie podopiecznych do ŚDS odbywało się na podstawie wydanych przez Ośrodek decyzji poprzedzonych złożeniem wniosków. W przypadku osób, które po raz pierwszy wystąpiły o skierowanie do Środowiskowego Domu, decyzje wydawano na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

Ośrodek utrzymuje bieżący kontakt ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Rybakach. Współpraca dotyczy zarówno bieżącej działalności, jak i procedur związanych ze skierowaniem do nowych uczestników.

Jak podała Kierownik Ośrodka „Pracownicy socjalni GOPS na bieżąco rozpoznają sytuację rodzinną, materialną i społeczną uczestników i w razie pojawienia się zjawisk patologicznych w rodzinach uczestników, podejmują stosowne działania lub interwencje.

Zbadana dokumentacja zawiera się w załączniku. stanowiącym wykaz skontrolowanych akt i będący integralną częścią protokołu. (*akta kontroli str. 285-286*)

Schronienie

Zgodnie z art. 48a ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni albo schronisku dla osób bezdomnych. Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. W noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, ogrzewalni mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce (art. 48 a ust. 5).

W celu realizacji zadania gmina winna posiadać placówki zapewniające schronienie lub zlecić realizację zadania w sposób prawem przewidziany. W sytuacji, gdy gmina nie

proceedzi placówki zapewniającej schronienie, zlecenie wykonania tego zadania jest dopuszczalne w dwóch trybach:

- na podstawie art. 74 ustawy z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm. i Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.), zgodnie z którym gminy mogą zawierać porozumienia międzygminne w sprawie powierzenia jednej z nich określonych przez nie zadań publicznych, a zatem powyższa regulacja daje możliwość przekazania realizacji własnych zadań gminy innej gminie.
- przez zlecenie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotowi niepublicznemu na podstawie art. 25 ustawy o pomocy społecznej (dotyczy to organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – (Dz. U. z 2018 r., poz. 450 z późn. zm.) oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust.3 tej ustawy, prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej). Tryb ten uwzględnia m.in.: ogłoszenie otwartego konkursu ofert dotyczących realizacji zadania, wyłonienie w trybie konkursowym podmiotu, który złożył najlepszą ofertę, podpisanie umowy z tym podmiotem o realizację zadania. Zlecenie zadania wiąże się także z okresowymi kontrolami jego realizacji oraz z obowiązkami udzielania informacji i sporządzania sprawozdań przez wykonawcę zadania.

Należy podkreślić, że każda gmina w sytuacji, w której sama nie prowadzi ogrzewalni i noclegowni, powinna zlecić to zadanie podmiotowi uprawnionemu w drodze konkursu ofert lub zawarciem odpowiedniego porozumienia administracyjno-prawnego z innymi gminami na prowadzenie schronienia w tych formach.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, iż na terenie Gminy Somonino nie ma schronisk, noclegowni, ogrzewalni ani innych placówek dla bezdomnych, dziennego domu pobytu, domu dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, mieszkań chronionych.

W celu zabezpieczenia schronienia osobom bezdomnym z terenu gminy Ośrodek zawarł porozumienia o współpracy z:

- Zgromadzeniem Małe Dziecko Opatrzności – Orioniści Schronisko im. Bł. Franciszka Drzewieckiego w Zduńskiej Woli,
- Stowarzyszeniem Opiekuńczo – Resocjalizacyjnym „Prometeusz” w Gdańsku,
- Stowarzyszeniem Abstynenckie KASZUBY w Kartuzach,
- Stowarzyszeniem Pro Bono w Baninie,
- Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Przewlekłe Chorym i Bezdomnym „WIGOR” Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Borkowie. **(akta kontroli str. 287 - 301)**

Sprawdzono losowo wybraną dokumentację akt 2 osób otrzymujących pomoc w formie schronienia przyznaną na podstawie następujących decyzji:

1. GOPS-PS.5102.262.2018-114 z 26.07.2018 r.
2. GOPS-PS.5112.16.2018-1345 z 31.12.2018 r.

Ośrodek w ramach swoich zadań i możliwości stara się zapobiegać zwiększaniu liczby osób bezdomnych poprzez różnorodne działania, np.: przyznawanie i wypłacanie świadczeń, mających na celu pomoc osobom i rodzinom niezamożnym w regulowaniu opłat mieszkaniowych, zwłaszcza czynszu, i zapobieganiu w ten sposób zadłużaniu się najemców lokali prowadzącego do utraty mieszkania; współpracę pracowników socjalnych z osobami i rodzinami mającymi trudności w bieżącym regulowaniu opłat mieszkaniowych poprzez udzielanie dodatkowej pomocy w formie zasiłków celowych i okresowych; poradnictwo dotyczące rozwiązywania problemów związanych z zadłużeniem mieszkań, pomoc klientom w negocjowaniu warunków spłat zadłużenia.

Sprawienie pogrzebu

Zgodnie z art. 17 ust 1 pkt 15 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym.

Gmina Somonino nie ma przyjętej uchwały w sprawie sprawienia pogrzebu. Wybór usługodawcy dokonywany jest spośród najkorzystniejszych cenowo ofert. Ustalono, iż w Gminie Somonino sprawiono pogrzeb 1 osobie. Dokumentacja zawierała akt zgonu oraz fakturę wystawioną na OPS przez firmę wykonującą usługę. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Zgodnie z art. 8, art. 17 ust 1, pkt. 16 a ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Osoby, które odbyły karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, szczególnie wieloletnią, mogą mieć problemy w przystosowaniu się do życia poza zakładem. Problemem może być brak miejsca zamieszkania, schronienia, brak odzieży, obuwia, środków finansowych na zabezpieczenie podstawowych potrzeb. Pomoc świadczona na rzecz osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze może być udzielona w formie pomocy finansowej np. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, pomocy rzeczowej np. gorący posiłek – obiad, odzież a przede

wszystkim pomocy w formie pracy socjalnej np. pomoc w załatwieniu spraw urzędowych, pomoc w znalezieniu zatrudnienia, skierowanie na konsultacje do specjalistów, pomoc w uzyskaniu miejsca w noclegowni, schronisku. Praca socjalna, która jest głównym rodzajem udzielanej pomocy w przypadku osób opuszczających zakład karny i mających problem w przystosowaniu do życia, skupia się na umożliwieniu byłemu więźniowi przystosowania się do nowej sytuacji, nabycia umiejętności do życia w nowych warunkach.

W 2018 r. przyznano pomoc 1 osobie zwolnionej z zakładu karnego, pomocą objęto całą 3 osobową rodzinę. Sprawdzono wyrywkowo następujące decyzje:

- Decyzja Nr GOPS-PS.5101.22.2018-339 z 6.03.2018,
- Decyzja Nr GOPS-PS.542.8.2018-340 z 6.03.2018,
- Decyzja Nr GOPS-PS.5101.34.2018-504 z 21.05.2018,
- Decyzja Nr GOPS-PS.542.12.2018-545 z 7.06.2018,

Nie wniesiono uwag do skontrolowanej dokumentacji.

Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania przyznanej przez sąd

Ośrodek w 2018 r. realizował wypłatę wynagrodzenia z tytułu sprawowania opieki ustanowionej przez sąd dla 1 osoby, która otrzymała łącznie 12 świadczeń na kwotę 4 800 zł. Zgodnie z art. 53 a ustawy o pomocy społecznej wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Wynagrodzenie obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku ogłoszonego przez prezesa GUS za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia. Wynagrodzenie przysługuje niezależnie od dochodu osoby, której jest przyznane. Obowiązek przeprowadzania wywiadów i wydawania decyzji administracyjnych w tej sprawie został zniesiony z dniem 3 maja 2011 r. przez art. 1 pkt. 12 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 81, poz. 440). Dokonano analizy akt 1 osoby, nie wniesiono uwag do kontrolowanej dokumentacji. *(akta kontroli str. 302-322)*

V. Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne)

Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku świadczona jest praca socjalna ukierunkowana na przywrócenie zdolności do samodzielnego funkcjonowania oraz rozwijanie poczucia własnej wartości poprzez wykorzystanie potencjału i zasobów społeczności lokalnej. Praca socjalna polega na rozwiązywaniu różnorodnych problemów, poprzez przywrócenie stabilizacji życiowej i motywowanie do podjęcia określonych działań

Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów bez względu na posiadany dochód.

Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie może zawrzeć kontrakt socjalny tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, iż w 2018 r. Ośrodek realizował 10 kontraktów socjalnych, głównie w celu aktywizacji zawodowej. Sprawdzono dokumentację 3 osób:

- kontrakt zawarty 27 czerwca 2017 r., którego głównym celem było nabycie kompetencji społecznych i zawodowych, które ułatwiłyby poruszanie się po rynku pracy, a tym samym znalezienie zatrudnienia. Klientka wyraziła zgodę na uczestnictwo w zajęciach prowadzonych przez Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach na zasadach określonych przez Centrum. Dnia 29 grudnia 2017 r. dokonano pierwszej oceny realizacji działań ustalonych w kontrakcie socjalnym i w związku z tym, iż był realizowany zgodnie z ustaleniami, nie wymagał dokonania zmian. Kontrakt zakończono 5 kwietnia 2018 r. Klientka ukończyła udział w projekcie „Twoja szansa”, w czasie którego odbyła praktykę zawodową w firmie VIDARIUM – Projektowanie Ogrodów. Pracownik socjalny pozytywnie oceniła nabyte przez klientkę umiejętności zdobyte podczas praktyki, co niewątpliwie zwiększy szanse na znalezienie zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

- kontrakt zawarty 18 grudnia 2017 r., którego głównym celem było nabycie kompetencji społecznych i zawodowych, które ułatwiłyby poruszanie się po rynku pracy, a tym samym znalezienie zatrudnienia. Klientka wyraziła zgodę na uczestnictwo w zajęciach prowadzonych przez Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach na zasadach określonych przez Centrum. Dnia 31 stycznia 2018 r. dokonano pierwszej oceny realizacji działań ustalonych w kontrakcie socjalnym i w związku z tym, iż był realizowany zgodnie z ustaleniami, nie wymagał dokonania zmian. Kolejne oceny sporządzono 29 czerwca 2018 r. i 28 września 2019 r. Kontrakt zakończono 31 października 2018 r. Klientka ukończyła udział w zajęciach reintegracji zawodowej i społecznej w CIS w Ostrzycach. Ponadto odbyła praktyki zawodowe w sklepie spożywczym w Ostrzycach, a następnie w Somoninie. Pracownik socjalny pozytywnie oceniła nabyte przez klientkę umiejętności zdobyte podczas

praktyki, co przyczyniło się do podjęcia pracy na stanowisku sprzedawcy w sklepie Spożywczo-Przemysłowym „Limonka” w Somoninie.

- kontrakt zawarty 27 czerwca 2017 r., którego głównym celem było nabycie kompetencji społecznych i zawodowych, które ułatwiłyby poruszanie się po rynku pracy, a tym samym znalezienie zatrudnienia. Klient wyraził zgodę na uczestnictwo w zajęciach prowadzonych przez Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach na zasadach określonych przez Centrum. Dnia 29 grudnia 2017 r. dokonano pierwszej oceny realizacji działań ustalonych w kontrakcie socjalnym i w związku z tym, iż był realizowany zgodnie z ustaleniami, nie wymagał dokonania zmian. Kontrakt zakończono 29 marca 2018 r. Klient ukończył udział w projekcie „Twoja szansa”, w czasie, którego odbył praktykę zawodową w GPRU w Sławkach. Pracownik socjalny pozytywnie oceniła nabyte przez klienta umiejętności zdobyte podczas praktyki, co niewątpliwie zwiększy szanse na znalezienie zatrudnienia na otwartym rynku pracy. *(akta kontroli str. 323-370)*

Ustalono, iż głównym celem zawartych kontraktów socjalnych była aktywizacja zawodowa a tym samym poprawa sytuacji materialno-bytowej. Podczas weryfikacji dokumentacji Kierownik ośrodka wniósł ustnie do protokołu, *iż po zakończeniu kontraktu socjalnego i dokonaniu oceny Ośrodek prowadzi monitoring sytuacji objętych nim osób.*

Dokonano analizy wybranych akt osób, nie wniesiono uwag do kontrolowanej dokumentacji. Zbadana dokumentacja zawiera się w załączniku stanowiącym wykaz skontrolowanych akt i będącym integralną częścią protokołu.

W trakcie kontroli ustalono, iż w 2018 r. Ośrodek realizował Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD), poprzez wydawanie skierowań uprawniających do otrzymania pomocy żywnościowej. Wśród korzystających były przede wszystkim osoby samotnie gospodarujące i osoby w rodzinie dotknięte problemami: ubóstwa, wielodzietności, niepełnosprawności, długotrwałej choroby i bezrobocia.

VI. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa przez gminę w 2018 r.

Na realizację pomocy Wojewoda przekazał dotację:

- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznanej przez sąd **4 800 zł**, dotacja została wykorzystana w 100%,

W ramach zadań własnych dotowanych częściowo z budżetu państwa z ustawy o pomocy społecznej, gmina w 2018 roku realizowała zasiłki stałe i okresowe.

Na realizację pomocy Wojewoda przekazał dotację w wysokości:

- zasiłki stałe – **506 157 zł**, (blokada w planie 11 507 zł) wydatkowano 494 273,54 zł, (zwrot 376,46 zł.),
- zasiłki okresowe – **63 500 zł**, wydatkowano 100%

Zasiłki okresowe zostały w całości pokryte ze środków budżetu państwa tj. 50% wysokości świadczenia. Na powyższy cel gmina nie przeznaczyła środków własnych.

Dotacje zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem, a środki niewykorzystane zwrócone na konto Wydziału Finansów i Budżetu Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku. (*akta kontroli str. 371*).

VII. Współpraca z podmiotami uczestniczącymi w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej.

Idea długofalowej współpracy między lokalnymi władzami, organizacjami oraz społecznie odpowiedzialnymi przedsiębiorcami spotyka się z coraz większym zainteresowaniem osób i instytucji zainteresowanych wspólnym działaniem na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności. Zasadniczym celem partnerstwa lokalnego jest rozwijanie różnorodnych form współdziałania instytucji i organizacji z różnych sektorów i branż na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych. W rezultacie długofalowych działań służących rozbudzaniu postaw obywatelskiego zainteresowania sprawami lokalnymi i gotowości angażowania się w różne działalności, partnerstwa kształtują nową jakość funkcjonowania społeczności lokalnych.

Nawiązując do powyższego zespół kontrolny ustalił, iż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej poza działalnością statutową podejmuje szereg lokalnych i społecznych inicjatyw, współpracując w tym zakresie z wieloma instytucjami: z Policją, służbą zdrowia, Centrum Integracji Społecznej, Kaszubskim Uniwersytetem Ludowym, sołtysami i radami sołectkimi, ochotniczą strażą pożarną, kołem gospodyń wiejskich, ośrodkiem kultury a także lokalnymi

placówkami oświatowymi, fundacjami i stowarzyszeniami. Ośrodek aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju przedsięwzięciach, m.in. organizacji plenerowej imprezy dla osób niepełnosprawnych pod nazwą OSTRZYCKIE WĘDKOWANIE, która odbywa się cyklicznie co roku od 18 lat. Impreza początkowo adresowana była do mieszkańców powiatu kartuskiego, a obecnie przybywają na nią niepełnosprawni z całego województwa pomorskiego. Jest to impreza plenerowa, odbywa się nad jeziorem Ostrzyckim, na placu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ośrodek pomaga również w organizacji Dni Seniora w poszczególnych sołectwach. Natomiast w okresie świąt Bożego Narodzenia inicjuje akcję „Odrobinę pod choinę”, polegającą na zbiorze artykułów żywnościowych i środków czystości dla osób starszych i samotnych. Część pracowników GOPS-u jest wolontariuszami Szlachetnej Paczki oraz profilaktycznych akcji prozdrowotnych organizowanych przez GUM-ED i Ośrodek Zdrowia w Somoninie.

Pracownicy GOPS regularnie podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w kursach i szkoleniach. Na bieżąco zapoznają się z wprowadzanymi nowymi programami i w miarę możliwości starają przystępować do ich realizacji.

VIII. Podsumowanie kontroli

Na podstawie zbadanej w trakcie kontroli dokumentacji ogólnej oraz spraw indywidualnych nie stwierdzono nieprawidłowości co do merytorycznej zasadności przyznawania poszczególnych rodzajów świadczeń. Rodziny spełniały kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, dokumentacja była kompletna i prowadzona prawidłowo w sposób nie budzący zastrzeżeń. Akta zawierały niezbędne dokumenty potwierdzające zasadność przyznawania wykazanych form pomocy.

Reasumując, Ośrodek jako jednostka organizacyjna realizuje zadania zlecone i zadania własne dotowane ze środków budżetu państwa w sposób prawidłowy, zgodny z obowiązującymi przepisami.

Wywiady środowiskowe przeprowadzone były zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1788), w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Kwoty świadczeń naliczane i wypłacane były poprawnie.

Podczas kontroli przeanalizowano sposób realizacji zaleceń zawartych w Wystąpieniu pokontrolnym Wojewody Pomorskiego z dnia 3 lutego 2016 r. (Znak sprawy: PS-II.431.1.23.2015.KD). Stwierdzono, iż w części skontrolowanej dokumentacji brak było potwierdzenia doręczenia decyzji, nie wskazano daty odbioru, co uniemożliwiło kontrolującym ustalenie ostatecznego terminu uprawomocnienia się decyzji. Decyzje

administracyjne przekazywane były klientom z naruszeniem zapisów art. 39 i art. 46 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. Ponadto, w Ośrodku nie był spełniony wymóg określony w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej zgodnie, z którym Ośrodek winien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2000 mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W tej kwestii Kierownik wyjaśnił, iż *pismem z dnia 18 lutego 2016 r. (Znak sprawy: GOPS.8120.115.2016) przedłożył Wojewodzie Pomorskiemu, iż wymóg spełnienia standardu zatrudnienia zostanie spełniony poprzez zatrudnienie pracownika socjalnego w ramach projektu „Aktywna Integracja Regionalnego Programu Operacyjnego Pomorskiego na lata 2014-2020. Standard został spełniony, Ośrodek zatrudniał 4 pracowników socjalnych. Kierownik nadmienił, iż obecny brak standardu wynika z faktu, iż pracownik socjalny przebywa aktualnie na urlopie wychowawczym.*

Jeżeli chodzi natomiast o nieprawidłowe doręczanie decyzji, Kierownik wyjaśnił, iż *od dnia zakończenia kontroli decyzje odbierane są przez świadczeniobiorców osobiście w Ośrodku i zawierają datę oraz podpis klienta.*

IX. Wnioski z przeprowadzonej kontroli

W trakcie kontroli stwierdzono uchybienia w postaci:

1. Nieaktualnego statutu Ośrodka
2. Niespełnionego wymogu standardu zatrudnienia, określonego w art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym Ośrodek powinien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Zespół kontrolny ocenił działalność Ośrodka pozytywnie z uchybieniami.

Za stwierdzone uchybienia odpowiada kierownik Ośrodka. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami zostaną wydane zalecenia pokontrolne. Powyższe zastrzeżenia zostały wstępnie omówione z kierownikiem Ośrodka.

Inspektorzy kontrolujący dokonali wpisu w książce kontroli na temat zakresu i terminu przeprowadzenia inspekcji pod pozycją nr 6.

Na tym protokół zakończono, sporządzając go w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, przy czym jeden jest przeznaczony dla jednostki kontrolowanej.

Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy co nie stanowi przeszkody sporządzenia zaleceń pokontrolnych. Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku - w terminie 7 dni od daty otrzymania protokołu.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku wobec zastrzeżeń.

Protokół sporządzono dnia 4.10.2019 r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których egzemplarz nr 1 pozostaje w jednostce kontrolowanej.

Somonino, dnia 15.10 2019 r.

KIEROWNIK
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Agnieszka Ulaczyk

(podpis kierownika jednostki kontrolowanej)

Kontrolujący:
INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Katarzyna Dańczyszyn
Katarzyna Dańczyszyn

Kontrolujący:
Agnieszka Depka

STARSZY INSPEKTOR
WOJEWÓDZKI
ADepka
Agnieszka Depka

Gdańsk dnia, 4.10 2019 r.

